

To Cite This Article: Erbay, M. (2021). Balcony as an Architectural Item. *Journal of Interior Design and Academy*, 1(2), 40-61.

DOI: 10.53463/inda.2021vol1iss2pp40-61

Submitted: 16/09/2021

Revised: 19/10/2021

Accepted: 09/11/2021

BALCONY AS AN ARCHITECTURAL ITEM

Mimari Bir Öge Olarak Balkon

Muteber ERBAY¹

Öz

Mimari bir öge olarak balkon tarih boyunca yapının zorunlu bir parçası olarak görülmemiş, istek ve ihtiyaç doğrultusunda yapılan çıkıntılar olarak tasarlanmışlardır. Geleneksel konutlarda cumbadan evrilen balkonlar; açık, yarı kapalı, gömme ya da sonradan camla kapatılmış olsalar dahi bahçeli evde yaşamayanlar için dış mekân ihtiyaçlarının ve işlevlerinin karşılandığı iç-dış arası bir ara mekân olmuşlardır. İşlevsel olarak tasarlanan balkonlar zaman içinde yapının estetiğine katkı sunan bir yapı bileşenine, günümüzde ise anlamsal değerler taşıyan bir ögeye dönüşmüştür. Bu çalışma; balkonun mimaride ortaya çıkışı, işlevsel ve estetik kullanımlarının yanı sıra 2020 yılının ilk ayından itibaren tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını ile başlayan pandemi sürecinde üstlendiği anlamsal değerler üzerinden bir çıkarım yapmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda balkonun tarih süreci içerisinde mimarlık ile olan ilişkisi irdelenmiş, daha sonra mimarlıkta balkon kullanımı işlevsel, estetik ve pandemi başlıkları altında örnekleri ile açıklanmıştır. Çalışmanın sonuç değerlendirmesinde ise işlevsel özelliklerinin hangi eylemlerle sağlandığı, estetik amaçlı kullanımının mimarideki etkileri ve pandemi dönemindeki anlamsal değeri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Balkon, mimaride balkon, işlevsel balkon, estetik balkon, pandemide balkon

Abstract

As an architectural item that has not been seen as a mandatory part of the building throughout history, the balcony was designed as protrusions made in line with demand and need. Even if the balconies that evolve from the bay window in traditional housings are open, semi-closed, recessed, or closed with glass afterward, for those who do not live in a house with a garden, they have become an intermediate space between indoor and outdoor, where outdoor needs and functions are met. Functionally designed balconies have become a building component in time to make the building look aesthetically pleasing, and today it has become an item with semantic values. This study aims to make an inference over the semantic values assumed during the pandemic process that started with the Covid-19 epidemic, which has affected the whole world since the first month of 2020 and the emergence of the balcony in architecture functional, and aesthetic uses. In this direction, the relationship of the balcony with architecture in its historical process has been scrutinized, then, the use of balconies in architecture is explained with examples under the titles of functional, aesthetic, and pandemic. In the conclusion evaluation of the study, with which actions its functional properties are provided, the effects of its use for aesthetic purposes on architecture and its semantic value during the pandemic period were discussed.

Keywords: Balcony, balcony in architecture, functional balcony, aesthetic balcony, balcony in pandemic

¹ **Correspondence to:** Assoc. Prof. Dr., Karadeniz Technical University, Trabzon, merbay@ktu.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-8649-4069

1. GİRİŞ

Balkon kelimesinin kökenine bakıldığında bir kirişle taşınan ev çıkması, cumba, mertek, kütük, taşıyıcı ağaç gibi anlamlarına gelen İtalyanca “balcone”, Fransızca “balcon” kelimelerinden gelmektedir (“Balkon”, t.y.). Latince “balcone” büyük pencere demektir (Erdoğan ve Seli, 2019). İspanyolcada fiil olarak kullanılan “balconear”, olup bitene katılmadan yakından izlemek anlamındadır (Origoni ve Origoni, 2020). Mimari anlamda ise sözlükte “bir yapının genellikle dışarıya doğru çıkmış, çevresi duvar veya parmaklıkla çevrili, bulunduğu kattan erişimi olan bir platform” ya da “tiyatro, sinema vb. büyük salonlarda asma kat” şeklinde tanımlanmaktadır (“Balkon-a”, t.y.; “Balcony”, t.y.; “Balcony-a”, 2021). Orta Çağ kalelerinde genellikle giriş kapısı üzerinde, bazen de kalenin duvar köşelerinde inşa edilen ve savunma amaçlı kullanılan “Bretèche” ya da “Brattice” adı verilen küçük çıkıntılar ilk balkon örnekleri olarak sayılabilir (“Bretèche”, 2021). Bu küçük çıkıntılar o zamanlar daha çok ok atmak, ateş etmek, kızgın yağ dökmek, gözetlemek amacı ile kullanılmıştır. Yapımına 1193’te Delhi’de başlanan, 13. yüzyılda tamamlanan ve Hint-İslam mimarisinin başyapıtlarından biri olan zafer anıtı niteliğindeki Kutub Minar’daki 72,5 m. yüksekliğindeki dev kulede yer alan küçük balkonlar ezan okuma amaçlı kullanılmıştır (“Kutub Minar”, 2021). Balkon fikri ise ilk kez Hristiyanlıkta, halkı yönetenlerin katedrallerdeki dini ayinleri halktan uzak, onlarla bağlantısı olmayan bir yerden izleme ihtiyacından çıkmıştır (Türkölmez, 2011; “Balkon-b”, 2021). Orta Çağ’da kanalizasyon sistemleri yetersiz olduğu için balkonun bu ihtiyaç doğrultusunda kullanıldığı bile söylenmektedir (Türkölmez, 2011; Origoni ve Origoni, 2020). Antik Roma ve Viktorya dönemlerinde kamu binalarından halka konuşmaların yapıldığı balkonlara İtalya’nın birçok yapısında rastlamak mümkündür ve en ünlüsü Papa’nın halkı selamladığı San Pietro Bazilikası’dır. İç mekânda ise Gotik kiliselerde ayinlerin okuması için yapılan balkon tarzı çıkıntılar ile tiyatronun Rönesans’taki gelişimiyle seyirci kapasitesini artıran ve seyircinin sahneyi net görebilmesi için kademeli inşa edilen balkonlar ilk örnekler olmuşlardır (“Balcony-b”, t.y.). Tarihsel süreç içinde de büyüklükleri, şekilleri ve kullanım amaçları coğrafyadan coğrafyaya, kültürden kültüre değişerek, dönüşerek günümüze kadar gelen balkonların mimarlık ile olan ilişkisi başlamış ve süregelmiştir.

2. MİMARLIK VE BALKON İLİŞKİSİ

Mimarlık üzerine yazılan ilk yazılı metinler MÖ 1. yüzyılda yaşamış olan Vitruvius’a aittir. Mimarlık üzerine yapılan tüm tanımlamalarda işlevsel gerekliliklerin yerine getirilmesi, yapının sağlam bir şekilde ayakta durması ve estetik olarak da güzel görünmesi vurgusu yapılmaktadır (Vitruvius, 2005). Kuban (2002) insanoğlunun tamamen korunma içgüdüsüyle doğan yapı oluşturma eylemine, elindeki doğal malzemeleri kullanarak boşluğun sınırlandırılmasıyla başladığını, tarihsel süreç içinde

mimarlığın ise toplumsal değer yargıları ile özel yapı eyleminden sanat eylemine dönüştüğünü belirtmektedir. Bu nedenle “yapı yapma sanatı ve bilimi” olarak da tanımlanan mimarlık üzerine Hasol (2011) bu vurguların günümüze kadar evrimini anlattığı çalışmasında mimarlığın oluşmasında etkili bileşenlerin birbirleri ile ilişkilerini şu şekilde formüle etmiştir;

- Vitruvius’a göre; Mimarlık = Sağlamlık + Kullanışlılık + Güzellik, (Vitruvius, 2005)
- Felix Novikov’a göre; Mimari = (Bilim + Teknoloji) x Sanat, (Özer, 2009)
- Bülent Özer’e göre; Mimari = Fonksiyon x (Strüktür + Konstrüksiyon) x Sanatsal Değer (Özer, 2009).

Bu ilişkilerden yola çıkarak Hasol (2011) mimarlığı üç bileşene dayandırmakta, aradaki işaretlerin “+” ya da “x” olması durumuna göre Vitruvius hariç sanatsal değeri düştüğünde mimarlık değerinin de düştüğünü, sanat değeri olmadığında ise o yapının mimarlık değerinin olmadığını da söylemektedir.

Mimarlık yapı yapma sanatı ve bilimi ise, yapı ve yapı elemanları ile var olmaktadır. Genel olarak birçok kaynakta bu elemanlar temeller, duvarlar, döşemeler, düşey sirkülasyon araçları, çatılar gibi yapı bileşenleri ile açıklanmaktadır (Soygeniş, 2000; Özcan, 2002; Erkin, 2012; Eldem, 2016). Görüldüğü gibi balkonlar bu yapı bileşenleri içerisinde yer almamakta, yapının dış cephesini süslemeye yarayan bir öge konumundadır (Küçükerbaş ve Aslan, 1994). Eldem (1954) geleneksel konutlarda sofasız plan tipini tariflerken alt kattaki avluya bağlanan üst kattaki galerileri ve cumbayı bir tür balkon olarak değerlendirmektedir. Bektaş (1996) da sofalı plan türlerinde odalar arasından çıkmalar yaparak bahçe ile bütünleşen sofalardaki yaşantıyı tariflerken iç ve dış arasındaki bütünleşmeye dikkat çekmekte, kapalı olan cumbaların ise kış aylarında ısı kaynağı, yaz aylarında da ısı yalıtıcı olarak öneminden bahsetmektedir. Geleneksel yapılarda cepheden dışarı taşan, oturma odasının ya da mekânın bir devamı niteliindeki bu cumbalar (Şekil 1) Avrupa’da görülen balkon gibi tanımlanmasa da sokakla ilişki kurması açısından işlevsel olarak benzerdir (Mirşan, 1950).

Şekil 1. Geleneksel konutta cumbalar ve modernizm ile balkon dönüşümleri (Çetinor, 1975; Eyüpgiller, 1999; Bektaş, 1996)

Geleneksel konutların modern yorumlarında havalandırma ve bahçe manzarasına erişim amacıyla yan taraflarına yapılan boy pencereci cumba şeklindeki çıkıntılar da bir tür kapalı balkonı temsil etmektedir (Esmer, Kasko ve Kudumovic, 2019; Soydaş Çakır, 2021). Ülkemizde geleneksel konut plan tipolojisinde sofa, cumba gibi balkon işlevi gören ancak sosyal işlevi açısından çok önemli bir yere sahip olan yapı elemanları, modernleşme ile birlikte bazı tekil evlerde izlerini sürdürse de çok katlı konutlarda, plan tipolojisi üzerindeki etkisini kaybetmiştir. Özellikle Bauhaus'un etkisiyle yerini modern yorumlara bırakmıştır (Bektaş, 1996). Eldem (1973) elli yıllık cumhuriyet mimarlığını değerlendirdiği yazısında bu konuya dikkat çekmekte merdiven, balkon gibi yapı elemanlarının olabildiğince çevrelerinden bağımsız hale geldiğinden bahsetmektedir.

Yönetmelikler açısından değerlendirildiğinde de çevresinden bağımsız bir balkon tanımı ile karşılaşmaktadır. Türkiye'de balkonlarla ilgili olarak 1964 ve 2017'de yayımlanan imar yönetmeliklerinde balkonun konutlarda minimum tasarlanması gereken bir bölüm olmadığı görülmektedir¹. 1964 yılı yönetmeliğinde balkon iç faydalı alan², teras ve veranda ile birlikte dış oturma yeri³ olarak tanımlanmaktadır. Son imar yönetmeliğinde ise balkon "tüm katlarda çıkma koşullarını taşımak kaydıyla, bina cephe hattı dışında ve/veya içinde, en az bir dış cephesi açık, bağılı oldukları oda ve/veya mutfak piyesinin kullanımını tamamlayan ve bu mekândan bölme elemanları ile ayrılmış, üstü açık veya kapalı alanları" ifade etmektedir⁴. Görüldüğü gibi mimarlığın var oluşundan itibaren işlevsel olarak zorunlu bir öge olmayan ama iç mekânın uzantıları olarak özel yaşam alanı haline gelen balkonlar; cumba, sofa, teras, veranda gibi büyüklüklerine göre farklı isimler olsa da iç ve dış mekânı bütünleştiren, buluşturan ara mekânlardır (Koç, 1994; Oran, 2012).

3. MİMARİDE BALKON KULLANIMI

Mimaride balkon yapılarda küçük bir çıkıntı biçiminde inşa edilerek başlamıştır. Savunma ve minare gibi kullanımlarından sonra yapım teknolojilerinin gelişmesiyle iki ve daha fazla katlı yapılarda dış cepheden uzanan çıkıntılar, açık ve yarı açık yapılmak suretiyle balkonları şekillendirmiştir. Mimarinin bileşenleri arasında yer alan sağlamlık, işlevsellik ve sanatsal değeri temel alınarak balkonlar da bu çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Sağlamlık yapı bütünü ile bağlantılı olduğundan araştırma dışında tutulmuş, işlevsel olması ve sanat değerini ifade eden estetik başlıkları adı altında literatürde yer alan örneklerle mimaride balkon kullanımı incelenmiştir. Bunun yanı sıra

¹ İmar ve İskân Bakanlığı, Halk Konutları Standartları, 1964. Üçüncü Bölüm, Madde 11; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2017. Planlı Alanlar Yönetmeliği, Beşinci Bölüm, Madde 29-1.

² İmar ve İskân Bakanlığı, Halk Konutları Standartları, 1964. İkinci Bölüm, Madde 5-A.

³ İmar ve İskân Bakanlığı, Halk Konutları Standartları, 1964. Üçüncü Bölüm, Madde 8-E.

⁴ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2017. Planlı Alanlar Yönetmeliği, Birinci Bölüm, Madde 4-4-ı.

balkonun sadece mimarının yapı bileşenleri düzeyinde değil, sosyolojik açıdan da önemi bulunmaktadır. Aslında bu açıdan değerlendirildiği zaman işlevsel de sayılabilir. Ancak pandemi koşullarında artan sosyolojik önemi, barındırdığı farklı işlevler ve anlamlar nedeniyle bu iki başlığa "pandemi döneminde balkon" başlığı da eklenmiştir.

Araştırma yöntemi olarak tümevarım tekniği kullanılmıştır. Tümevarım akıl yürüterek tekil olandan bütüne yani tikelden tümele, öznelde genele geçme yoludur. Tümevarım mantığının kurulmasında bilinen ilk eseri yazan Francis Bacon, tek tek olayların ve bu olaylardan elde edilecek verilen bilimsel genellemeler yapmaya en uygun araştırma yöntemi olduğunu söylemektedir (Pehlivan, 2019). Çalışmanın bu bölümünde literatür taramasından elde edilen veriler işlevsel, estetik ve pandemi döneminde kullanım biçimlerine göre sınıflandırılmış daha sonra bu sınıflamalara ait örnekler alt başlıklar altında toplanarak incelenmiştir.

3.1. İşlevsel Bir Öge Olarak Balkon

İşlevsel bir öge olarak balkon mimarlıkta iç-dış arası geçirgenlik, dış mekâna özgü aktiviteleri yerine getirme, sosyalleşme, fiziksel çevre kontrolü sağlama, ek mekân elde etme, güvenlik, politik ve diğer amaçlarla kullanılabilir. (Koç, 1994; Ergin, 1994).

3.1.1. İç-Dış Arası Geçirgenlik İşlevi

Balkonun iç mekânla dış mekân arasındaki geçirgenlik işlevi bazen mekânın uzantısı olma durumundan daha fazla anlam taşımaktadır. Sınırları belirlenmiş kapalı bir alanda dış mekân ile ilişki kuran ve bu ihtiyacı karşılayan balkonlar açık havada oturmak, dışarıyı izlemek, hava almak, manzara seyretmek gibi işlevler yüklenebilirler (Şekil 2) (Koç, 1994; Ergin, 1994).

Şekil 2. İç-dış arası geçirgenlik işlevine ve için dışla bağlantı kurmasına örnekler, (Burri, 1959; Gibson, 2018; Anonim, 2020; "Benzersiz bir", 2017)

3.1.2. Dış Mekâna Özgü Aktiviteleri Yerine Getirme İşlevi

Balkonlar, genellikle dış mekânlarda yapılan aktivitelerin bir kısmını burada yapma işlevini yerine getirebilirler. Bu amaçla bitki yetiştirmek (çiçek, sebze, meyve), güneşlenmek (D vitamini ihtiyacı),

küçük onarımlar yapmak, evcil hayvan beslemek, kışlık sebze kurutmak, çocuklar için oyun oynamak, sigara içmek, mangal yapmak gibi eylemler için kullanılabilir (Şekil 3). Kırsaldan kente göç eden ancak köydeki dış mekân aktivitelerinden vazgeçmeyen bir kullanıcının çok katlı bir konutun balkonunda tavuk beslemeye kalkması da (Gürel, 1983) bu tür kullanımlara örnek olarak verilebilir. Ancak bu tavır günümüzde modern yaşam içinde de farklı anlamlar içererek devam etmektedir. Burada kullanıcı alışkanlıklarının yanı sıra özlem duyduğu aktiviteler için kullanım söz konusu olmaktadır.

Şekil 3. Balkonda dış mekâna özgü aktivitelerden örnekler; Sebze yetiştirmek, güneşlenmek ve hayvan beslemek (“Saksıda domates”, 2021; “Benzersiz bir”, 2017; “Balkondaki at”, 2014)

3.1.3. Sosyal İşlevi

Balkonlar sokak ve çevresiyle etkileşim ve iletişim kurabilmek amacı ile de kullanılabilir. Bu doğrultuda komşularla iletişime geçme (sohbet, oyun, alışveriş vb.), sokakta bulunan bir satıcıya ip sarkıtma, dışarda oynayan çocuğa seslenme, yoldan geçen bir tanıdık ile konuşma, sokaktan geçenleri ya da sokakta olan olayları izleme gibi eylemler görülebilir (Şekil 4). Cowan (2011) Erken Modern Venedik’te balkonun sosyal işlevi üzerine yapmış olduğu çalışmasında görmenin inanmak olduğunu ve kentsel dedikodunun balkon ile ilişkisini ortaya koymaktadır. Sosyal hayatın bu kadar içinde olan balkonun sosyal işlevi özellikle çok katlı yapılaşmanın olmadığı mahallelerde yüksek katlı yapılara göre daha aktif olarak devam etmektedir.

Şekil 4. Balkonda sosyalleşme örnekleri; Alışveriş, sokağı izleme ve komşu ile sohbet (Kutlu, 2020; Bal, 2016; “Balkondan balkona”, 2020)

3.1.4. Fiziksel Çevre Kontrolü İşlevi

Balkonlar her ne kadar yapılara sonradan eklenilen öğeler olsalar da yapının fiziksel çevre kontrolünde önemli bir role sahiptir. Işığın mekâna gelişi, akustik kontrolü, dış sesleri ve gürültüyü engellemesi, yapıda olası çıkacak olan yangına karşı davranışı, hava sirkülasyonu, güneş kontrolü, ısı kontrolü, nem ve yağmur kontrolü gibi işlevleri vardır. Ribeiro, Ramos ve Flores-Colen (2020) açık ya da camlı balkon tiplerinin iç mekânın çevresel kalitesine termal konfor, iç hava kalitesi, görsel konfor ve akustik konfor olmak üzere dört faktör üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Balkonların belirli aralıklarla kademeli yerleştirmeleri dışarıdaki hava akışını değiştireceğinden hava sirkülasyonunu etkileyerek gürültü kontrolü sağlayabilir ve akustik bir etki oluşturabilir (Li, Lui, Lau ve Chan, 2003; El Dien ve Woloszyn, 2004; Naish, Tan ve Demirbilek, 2012; Wang, Mao, Yu ve Jiang, 2015). Akustik kontrolünde balkonun derinliği kadar formu, tavanın eğimi ve parapet geometrisi de etkilidir ve bina cephesinde perdeleme etkisi oluşturabilir (El Dien ve Woloszyn, 2005; Lee, Kim, Jeon ve Song, 2007; Tang, 2010). Ayrıca balkon geometrisinin rüzgâr hızı üzerinde etkisi vardır cephe tasarımında bu dikkate alınarak binanın havalandırılması, hava kalitesi ve rüzgâr konforu sağlanabilir (Omrani, Garcia-Hansen, Capra ve Drogemuller, 2017; Zheng, Montazeri ve Blocken, 2021). Balkonların varlığı ya da yokluğu, cephedeki rüzgâr basıncı dağılımı üzerinde önemli etki oluşturmaktadır (Montazeri ve Blocken, 2013; Zheng, Montazeri ve Blocken, 2020). Aynı şekilde balkon derinlikleri de doğal havalandırmayı iyileştirebilir, rüzgâr basıncı dağılımını değiştirebilir, ısıtma ya da soğutma üzerinde etkili olarak termal konforu etkileyebilir (Izadyar, Miller, Rismanchi, ve Garcia-Hansen, 2020; Ghadikolaie, Dilshan Remaz Ossen ve Mohamed, 2020). Yüksek katlı yapılarda balkonun geometrisi ve derinliği yangının yayılım yönünü etkileyen bir faktördür (Mammoser ve Battaglia, 2002). Yine balkon derinliğine bağlı olarak faydalı gün ışığı ya da gölgeleme performansı değişebilir (Chan ve Chow, 2010; Loche, Bleil de Souza, Spaeth ve Neves, 2021). Fiziksel çevre kontrolünü artırmaya yönelik en yaygın uygulamalardan biri olan balkonların kapatılması nem, yağmur, rüzgâr, akustik gibi dış ortam koşullarını engelleme açısından olumlu sonuçlar verebilir ancak yapı yükünü artırması, termal kontrolü ve konforu değiştirmesi, rüzgâr basıncı üzerindeki etkisi gibi olumsuz etkiler de doğurabilmektedir (Kim ve Kim, 2007; Touchie ve Pressnail, 2014; Saleh, 2015; Hilliaho, Köliö, Pakkala, Lahdensivu ve Vinha, 2016; Allesina, Ferrari, Muscio ve Pedrazzi, 2019).

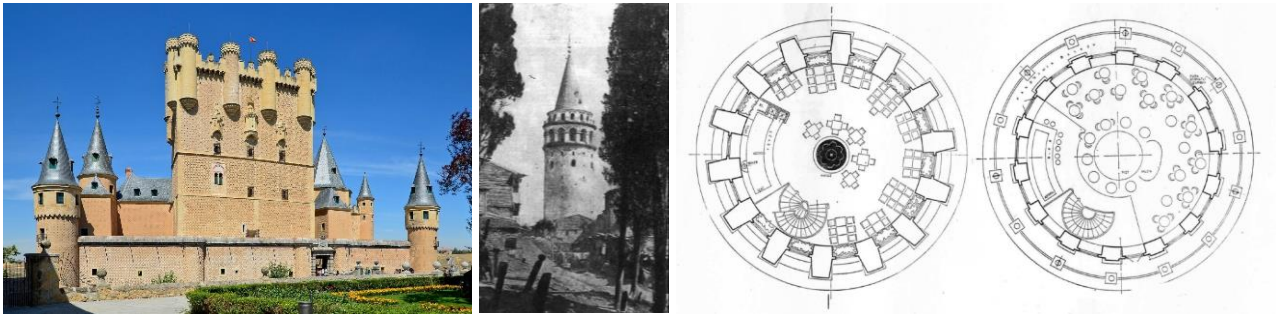
3.1.5. Ek Mekân İşlevi

Balkonlar iç mekânın uzantısı olarak mekânı büyütmenin yanı sıra ek mekân işlevi de görürler. Özellikle etrafı camla kapatıldığında bir yemek ya da oturma odası, mutfakın uzantısı olarak yemek pişirme alanı, çamaşırların asıldığı, ütülerin yapıldığı bir çamaşır odası gibi ek bir alan kazandırabilir.

Erzak ve kullanılmayan eşyaları depolamak için kiler ya da yangın merdivenine çıkılan bir servis alanı olabilir. Hatta gaz bidonu, kömür, odun, tüp, çöp kutusu gibi eşyaların konulduğu bir depolama alanı olarak da kullanılabilir (Sunar, 1993; Koç, 1994; Ergin, 1994). Cephe görüntüsünü bazen bozan bu uygulamalar görüntü kirliliğine yol açsa da görülebilmektedir. Yönetmeliklerde balkonların kapanması ile ilgili belli standartların bulunmaması nedeni ile gelişigüzel yapılan bu uygulamalar özellikle ülkemizde oldukça yaygındır. Sıcak iklimlerde balkonda uyumak da günümüzde halen devam eden işlevler arasındadır.

3.1.6. Güvenlik İşlevi

Balkona benzer küçük çıkıntıların özellikle Orta Çağ'da kulelere eklenilerek savunma alanı olarak kullanıldığı görülmektedir. İspanya'da Orta Çağ döneminden kalma Segovia Kalesi bu tür kullanıma örnek olarak verilebilir. Yine yangın ya da güvenlik amaçlı gözetleme kulelerindeki çıkıntılar balkon olarak değerlendirilebilir. Beyazıt ve Galata kuleleri bu kullanıma örnektir (Şekil 5). Bu kulelerin İslam ülkelerindeki cami mimarisindeki minarelerle olan benzerliğine ilişkin olarak Orta Asya ve İran'daki işaret ve haberleşme (ateş) kulelerine, Suriye'deki gözetleme ve çan kulelerine, Akdeniz ülkelerindeki deniz fenerlerine veya doğudaki Hint zafer abidelerine dayandığına ilişkin farklı görüşler vardır (Gündüz, 2005). Günümüzde de yangın ve deprem anında kaçış noktası olarak balkon kullanımı, güvenilirliği olmasa da yaygındır.

Şekil 5. Segovia Kalesi ("Alcázar of", 2021); Galata Kulesi panaromik balkon (Anadol, 1965)

3.1.7. Politik İşlevi

Eski Roma'dan Victoria dönemine kadar kamu yapılarındaki balkonlar, söylevlerin verildiği ve kitlelerin yönlendirildiği yerler olmuşlardır (Gurur, 2019). Bu tür balkonlar özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra daha da anlam kazanmıştır. Balkon konuşmaları hem ulusal hem de uluslararası mesaj iletmek için etkili yöntemlerden bir tanesi haline gelmiştir. Lamant (2020) bunu "Balkon, lider ve halk arasındaki aracıdır." sözüyle ifade etmektedir. Tarih boyunca devletin, ülkenin, dinin önderlerinin halka hitap ettiği balkon konuşmaları zaman içinde bir uygulama haline dönüşmüştür.

Meşrutiyet'in ilanı üzerine Selanik'te Enver Bey'in ittihatçı kalabalığa seslenişi (Ural, 1974), Amerika'da ve Türkiye'de liderlerin halka seslenişleri (Ünlü, 2015; Çıragöz ve Acar, 2021) buna örnektir. Mimaride politik işlevleri ile ünlenen birçok balkon bulunmaktadır. Hitlerin 1938 yılında Viyana'da Hofburg Sarayı'nın balkonundan yaptığı konuşma, İngiltere'de kraliyet ailesinin özel günlerde halkı selamlamak için çıktığı Buckingham Sarayı'nın balkonu ile Vatikan'da da Papa'nın konuşma yaptığı bazen de halkı selamladığı San Pietro Bazilikası'nın balkonu bu kullanıma örnek olarak verilebilir (Şekil 6). Bu kullanım modeli günümüzde de aynı popülerliği ile devam etmektedir.

Şekil 6. Politik işlevi olan balkonlara örnekler (“200 Quadratmeter”, 2021; “Royal Residences”, t.y.; “Vatican Balcony”, t.y.)

3.1.8. Diğer İşlevleri

Balkonun diğer işlevleri arasında dini yapılardaki kullanımları ile iç mekânda balkon kullanımları sayılabilir. Gotik kiliselerde şarkı söyleyen koronun ya da müzisyenler galeri şeklindeki iç balkonlarda yer almışlardır. Benzer şekilde Orta Çağ'da halk şairleri için de galeriler yapılmıştır. İç mekândaki bu galeri şeklindeki iç balkonlar önce tiyatro, modern sanatlarla birlikte sinema salonlarında da görülmeye başlanmıştır. (Gurur, 2019; Origoni ve Origoni, 2020; “Balconies through”, t.y.).

İslam ülkelerinde müezzinin ezan okunmak için çıktığı “çıkıntı yer, burç” anlamına gelen “şürfe” kelimesinden gelen cami minarelerindeki şerefeler de bir tür balkondur (Gündüz, 2005). Yine büyük camilerde son cemaat yerinin bitişik duvarında yer alan küçük cumba şeklinde dışarı taşmış ‘mükebbire’ler de balkon biçiminde çıkmalardır. Caminin hem içini hem de dışını görebilen mükebbirelerde bulunan müezzin, caminin içindeki imamın tekbirini aynen tekrar ederek dışarıdakilerin de camideki cemaat ile birlikte namaz kılmasını sağlamaktadır (Eyice, 1993). Camilerde bir başka balkon olarak nitelendirilebilecek birimler müezzin mahfili, kadınlar mahfili ve hünkâr mahfilidir. Küçük camilerde yerden yükseltilmiş yer anlamına gelen mahfil, büyük camilerde

galeri şeklinde de olabilir. Müezzin mahfili ve kadınlar mahfili bu anlamda iç mekân balkonu olarak değerlendirilebilir. Hünkâr mahfili ise genellikle büyük camilerde devlet büyüklerinin ve yanındakilerin namaz kılması için tahsil edilmiştir ve cemaatin kullandığı girişlerden bağımsız girişlerle donatılmıştır (Tanman, 2003). Şekil 7’de İslam mabetlerinde balkon olarak tanımlayabileceğimiz şerefe, mükebbire, müezzin mahfili ve hünkâr mahfilinden örnekler verilmiştir.

Şekil 7. Romanya Köstence Camii (Eyice, 1993); Nuruosmaniye Camii (1748-1755) mükebbireleri (Çetin, 2017); Edirne Selimiye Camii’nin müezzin mahfili (Tanman, 2003); Üsküdar Selimiye Camii’nin hünkâr mahfili (Tanman, 2003)

3.2. Estetik Bir Öge Olarak Balkon

Rönesans döneminde balkonlar asıl amaçlarından çok estetik bir statü göstergelerine dönüşerek sanat eserleri haline gelmiştir (Origoni ve Origoni, 2020). Estetik bir öge olarak balkon bölge mimarisinde önemli bir yere sahip olabilir, cephenin dokusuna ya da kütle formuna etki edebilir. Switzer balkonlar için dış mekân yaşam alanının ötesine geçerek binanın heykelsi şeklinin parçası olduğunu söylemektedir (Lorinc, 2017). Ayrıca balkonlar sanatta ve popüler kültürde edindiği ünle estetik bir öge olarak da karşımıza çıkmaktadır.

3.2.1. Bölge Mimarisine Etkisi

Dünyanın birçok bölgesinde bulunduğu yerin adıyla anılan balkonlar bulunmaktadır. Fransa balkonu, Sicilya balkonu, Malta ve Gozitan balkonu, Budapeşte balkonu, Akdeniz balkonu bu tip bölgesel mimari balkonlara örnek olarak verilebilir (Oran, 2012; Origoni ve Origoni, 2020; “Balconies through”, t.y.). Bu tür balkonlar karakteristik özellikleri nedeni ile cephe mimarisi üzerinde de etkili olmaktadır.

3.2.2. Cephe Dokusuna ya da Kütle Formuna Etkisi

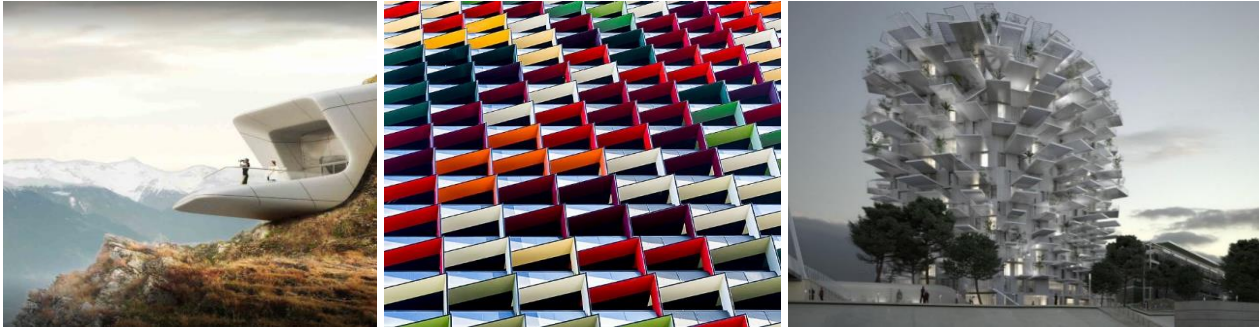
Balkon düzenli tekrarı ile cephede bir doku etkisi yaratır (Saim, 1931). Bu doku etkisi bazen kütle formunu bile şekillendirebilir (Keskin, 1984; Tümer, 2001). Modern mimarlık tarihinde balkonun yapıda bir estetik öge olarak kullanımına dikkat çeken yapılar bulunmaktadır. 1924 yılında Gerrit

Rietveld tarafından Almanya’da yapılan Schroder Evi balkonun sanat akımına olan uyumu ile dikkat çekmektedir. Fransa’da Le Corbusier tarafından 1952 yılında yapılan Marsilya Bloklarındaki balkon kullanımı da hem cephede doku oluşturmada hem de iç duvarlarında kullanılan renk ile kendinden sonra yapılan birçok binada taklit edilmiştir. Ricardo Bofill’in 1975 yılında İspanya’da tasarladığı Walden 7 bloklarında ise balkonlar, bilindik düzenli kullanımının aksine formun en etkin öğelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapılar tekil bir yapıda, tek bir apartman bloğunda ve çoklu yapı bloklarında balkonun cepheye ve kütleye etkisini görebilme açısından önemli örneklerdir (Şekil 8).

Şekil 8. Schroder Evi (Sveiven, 2010); Marsilya Blokları, (Erbay, 2016); Walden 7, (“Walden-7”, t.y.)

Günümüz modern mimarisinde de bu tür yaklaşımların çok çarpıcı örneklerle devam ettiğini görmek mümkündür (Şekil 9).

Şekil 9. Tek balkon etkisi (Furuto, 2013); balkonun cephe etkisi (“A Contemporary”, 2012) ve balkonun kütleye etkisi (Rosenfield, 2014)

3.2.3. Sanattaki ve Popüler Kültürdeki Etkisi

Sadece mimaride değil edebiyatta, resimde ya da tarihin önemli olaylarına tanıklık etmeleri ile ünlenmiş birçok balkon bulunmaktadır. Bunlardan bazıları çalışma kapsamında derlenerek sunulmuştur (Aftab, 2009; Türkölmez, 2011; Raczova, 2013; Lamant, 2020; “Balkondaki Mayalar”, 2020; “Girl Running”, 2021; “The Street”, 2020).

- İspanyol ressam Francisco Goya'nın 1808-1812 yılları arasında yaptığı “Balkondaki Mayalar” tablosu,
- Fransız ressam Édouard Manet'nin Goya'nın tablosundan esenlenerek 1868-1869 yıllarında yaptığı “Balkon” tablosu,
- Mary Cassatt'ın 1873 yılında Goya ve Manet'ten etkilenecek yaptığı “Balkonda” tablosu,
- İtalyan ressam Umberto Boccioni'nin 1912'de yaptığı “Sokak Eve Giriyor” Fütürist tablosu,
- İtalyan ressam Giacomo Balla'nın 1912 tarihli Fütürist “Balkonda Koşan Kız” tablosu,
- René Magritte'in 1952'de Goya ve Manet'ten etkilenecek yaptığı Sürrealist “Balkon” tablosu,
- Russell Cornner'in 1986'da Goya ve Manet'in tablolarını birleştirdiğini söylediği “İspanyol Ziyaretçiler” tablosu
- Charles Baudelaire'nin Balkon şiiri,
- Federico Garcia Lorca'nın Balkon şiiri,
- Shakespeare'in romanı ile ünlenen Romeo ve Juliet sahnesinden etkilenecek yapılan 13. yüzyıldan kalma Verona'daki Juliet balkonu,
- Romeo ve Juliet oyununun balkon sahnesini betimleyen Ford Madox Brown'un 1870 tarihli Romeo ve Juliet tablosu,
- Alman Thomas Mann Büyülü Dağ (1924) romanında sağlıklı pist olarak tanımladığı Davos'taki bir sanatoryumun devasa balkonu,
- Martin Luther King'in kiralık bir katil tarafından tek el ateşle öldürüldüğü Memphis'teki motelin balkonu,
- Eva Peron'un Arjantin Başkanlık Sarayı'ndan yaptığı konuşma ile ünlenen Casa Rosada (Pembe Ev) balkonu,
- Nelson Mandela'nın zafer konuşmasını yaptığı Cape Town'daki belediye binasının balkonu,
- Gazeteci Karel Sedláček'in Kasım 1989 tarihli Balkon adlı kitabının ana sahnesi, Çek tarihinde önemli bir yere sahip olan Melantrich binasının balkonu, bu kategorideki balkonlara örnek olarak verilebilir.

3.3. Pandemi Döneminde Balkon

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını nedeni ile Pandemi döneminde evin ve dışarıyla ilişki kuran balkonun anlamı değişmiştir. Tüm dünyada virüsün yayılımını önlemek amacıyla yapılan sokağa çıkma kısıtlamaları, balkonları evlerin en kıymetli alanı haline getirmiştir. Özellikle nüfusun yoğunluğunun apartman dairelerinde yaşadığı şehirlerde, kişiye özel açık hava imkânı sunan balkonların önemi daha da artmıştır. Örneğin balkondan balkona yapılan sohbetler ev ziyaretlerinin yerini almıştır.

Balkonların aktif kullanımına tanık olduğumuz bu dönemde hava alma, oturma, komşuluk, iletişim gibi işlevler daha da yoğun olarak kullanılırken alışık olunmayan başka işlevler de eklenmiştir. Bunlardan en yenisi balkonların müzikle şenlenmesi, hatta konser boyutuna ulaşmasıdır. Bu dönemde enstrüman çalabilen birçok insan balkonda komşularıyla beraber şarkılar söylemiş, etkinlikler gerçekleştirmiştir. Hatta birçok profesyonel sanatçı ve müzik grubu da konserler vermiş ve bunları

canlı olarak dijital platformlarda paylaşmıştır (Arslan, 2020; “Covid-19 krizine”, 2020). Bir başka kullanım şekli de resmi bayram ve önemli günlerin balkondan kutlanmasıdır. Bayraklarla donatılan ve süslenen balkonlardan marşların söylenmesi, ışıklı, lazerli gösteriler, sokakta gerçekleşen kutlamaların yerini almıştır (Şekil 10).

Şekil 10. Covid-19’da balkon karikatürü (Anonim, 2020), İtalya’da Federico Sirianni’in balkon konseri (Arslan, 2020), İzmir’de 23 Nisan kutlamaları (“İzmir’de 23”, 2020)

Pandemi döneminde evin güvenli ortamından ayrılmadan dışarı ile ilişki kurmanın ötesinde, insanların birbirlerine moral depolamak için birlikte şarkı söyledikleri, dans ettikleri, sanatçıların doğaçlama performans sergiledikleri sahneler dönüşen balkon, komşularla birlikte spor aktivitelerinin yapıldığı yerler de olmuştur. Bu anlamda sokağa bakan balkonların yaygın olduğu mahallelerde toplumsal dayanışma ve sosyal etkileşim için ideal platformlar haline gelmişlerdir (Arslan, 2020). Dünyanın birçok kentinde sağlık çalışanlarının alkışlanması, bayramların balkondan kutlanması, temel ihtiyaç malzemelerinin dolu olduğu sepetlerin güvenli bir şekilde ihtiyaç sahibine ulaşması gibi değişen kullanım biçimleri, pandemi sonrası özellikle konut tasarımında balkonun önemi üzerine düşünmeye zorlamaktadır. Örneğin çok yüksek katlı yapılarda balkon bulunmayışı, olanların da yüksek rüzgâr hızından dolayı verimli kullanılamaması (Lorinc, 2017) yatay yapılaşmanın, dolayısıyla balkon tasarımının önemini vurgulamaktadır.

4. BULGULAR

Mimari bir öge olarak balkonu ele alan bu çalışma mimaride ve iç mimaride kullanım biçimlerine dikkat çekmektedir. Açık, yarı açık ya da kapalı olsun iç ile dış arasında bir geçiş mekânı olarak tanımlanan balkon hem plan düzleminde hem yapının mimari formu üzerinde hem de sosyolojik olarak insan psikolojisi üzerinde etkilidir. İşlevsel ve estetik bir öge olmasının yanı sıra pandemi döneminde yapının en çok kullanılan öğelerinden biri haline gelmiştir. Çalışmanın bulguları bu bölümde değerlendirilmiştir.

İşlevsel bir öge olarak balkon birtakım işlevleri ve bu işlevlere ait eylemleri barındırmaktadır (Tablo 1). Zaman içinde işlev çeşitliliği artabileceği gibi bu işlevlere ait eylemlerinde artma olasılığı her zaman mümkündür. Her ne kadar dış yapıya eklenilen bir öge olarak ortaya çıkmışsa da iç mekânda balkon kullanımı da zaman içinde yaygınlaşmıştır.

Tablo 1

İşlevsel Bir Öge Olarak Balkonun İşlevleri ve Yapılan Eylemler

İşlevler	Eylemler
İç-dış arası geçirgenlik	Dışarıyı seyretme, manzara seyretme, dışarıda oturma, hava alma, vb.
Dış mekâna özgü aktiviteler	Bitki yetiştirme (çiçek, sebze, meyve), güneşlenme, küçük onarımlar yapma, evcil hayvan besleme, kışlık sebze kurutma, çocuklar için oyun oynama, vb.
Sosyalleşme	Komşularla iletişime geçme, alış-veriş yapma, sohbet etme, sokaktan geçenleri izleme, çocukları kontrol etme, vb.
Fiziksel çevre kontrolü	Termal konfor, iç hava kalitesi, görsel konfor, akustik konfor, yangın yayılımı, rüzgâr kontrolü, yağmur kontrolü, vb.
Ek mekân	Çamaşır asmak, ütü yapmak, yemek pişirmek, oturmamak, yemek yemek, depolamak, kiler, servis alanı, vb.
Güvenlik	Savunma, ok atma, ateş etme, kızgın yağ dökme, gözetleme, haberleşme, yangın ve deprem anında kaçış noktası, vb.
Politik	Selamlama, hitap etme, konuşma yapma, propaganda yapma, vb.
Diğer	Dini yapılarda kullanımı, iç mekânda kullanımı, galeri katları, iç balkonlar, tiyatro salonları, sinema salonları, vb.

Estetik bir öge olarak da balkon mimari yapı üzerinde etkili olabilmektedir. İklimden iklime, bölgeden bölgeye hem işlev hem de malzeme farklılıkları ile şekillenen balkon temel tasarımın doku, tekrar ve egemenlik ilkelerini karşılamaktadır. Sanatın birçok dalında balkona özel içerikler üretilirken, tarihin önemli olaylarına tanık etmesiyle popüler kültürde yerini alan, gidip görülen hatta taklit edilen balkonlar bulunmaktadır. Estetik bir öge olarak balkonun mimariye etkileri ve bu etkilerin içerikleri özet olarak Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Estetik Bir Öge Olarak Balkonun Mimariye Etkileri ve İçeriği

Etkiler	İçerik
Bölge mimarisine etkisi	Fransız balkonu, Sicilya balkonu, Malta ve Gozitan balkonu, Budapeşte balkonu, Akdeniz balkonu, vb.
Cephe dokusuna ya da kütle formuna etkisi	Tekil yapılardaki etkisi, çok katlı yapı ölçeğinde etkisi, yapı blokları ölçeğindeki etkisi
Sanattaki ve popüler kültürdeki etkisi	Resim sanatında, romanda, şiirde kullanımları, önemli olaylara tanıklık ederek popüler olması, taklit edilmesi, ziyaret edilmesi

Pandemi döneminde ise balkon, bilindik anlamda kullanılan işlevlerine ek olarak evin dışarısı ile tek ortak noktası olarak daha fazla vakit geçirilen, ilgi duyulan bir mekân olmuştur. Ancak bunun yanı sıra anlamsal olarak da önemi artmıştır. Özgürlüğün, birlik beraberliğin, iletişimin, sosyal etkileşimin yeni bir biçimini sembolize eden balkon, sergilenen performanslar ve kutlamalarla da insanlar üzerinde motivasyon etkisiyle sosyal hayatın devamlılığını sağlamıştır. Pandemi döneminde balkonun kullanım biçimlerine örnek olarak; ev oturmaları yerine balkondan balkona sohbet, ya da balkondan balkona oynanan oyunlar, spor etkinlikleri, şarkı söylemek, enstrüman çalmak, konser vermek, bayram kutlaması, toplumsal dayanışma, sosyal içerikli gösteriler ve eylemler gösterilebilir.

5. SONUÇ

Balkon mimarlıkta bir yapı bileşeni değil, isteğe bağlı olarak sonradan eklenilen bir ögedir. Tek katlı yapılarda teras ya da veranda kullanımları yapı yüksekliği arttıkça balkona dönüşmüştür. Açık, yarı açık, gömme olarak tasarlanan ya da sonradan kapatılan balkonlar iç mekânla dış mekânın birleştiği bir yer olarak tarih boyunca çeşitli işlevler için kullanılmışlardır. Özellikle pandemi döneminde yeni işlevler kazansa da balkonun kullanıcılar ya da mimari yapı için anlamı her zaman değişkenlik göstermektedir. Bu çalışmada balkon kullanımları işlevsel ve estetik bir öge olarak değerlendirilmiş, pandemi döneminde eklenen işlevler de örnekleri ile ele alınmıştır.

Sonuç olarak değerlendirildiğinde balkon, bina yapılırken varlığı zorunlu olmayan bir öge olmasının yanı sıra yapıldıktan sonra da ne amaçla kullanılacağı tanımlanmamış bir mekân konumundadır. Ülkeden ülkeye biçimi, kullanımı ve anlamı değişmekle birlikte modern mimarlıkta biçimsel özellikleri ile öne çıkmaktadır. Ancak günümüzde işlevsel ve estetik kullanımlarının yanı sıra pandemi döneminde anlamsal bir boyut da taşımaktadır. Mimari bir öge olarak balkonun; varlığı, yeri, konumu, işlevleri, biçimsel etkisi ve anlamı ile tasarımcıların ve kullanıcıların talepleri doğrultusunda yeni işlevler ve anlamlar kazanmaya devam edeceği söylenebilir.

Teşekkür ve Bilgi Notu

Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Çalışmada Etik Kurul izni gerekmemiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Makale tek yazarlıdır.

KAYNAKÇA

- 200 Quadratmeter großer "Hitler-Balkon" wird für Besucher Geöffnet. (2021, 13 Mart). Erişim adresi: <https://www.welt.de/kultur/article228193363/Oesterreich-Hitler-Balkon-auf-Wiener-Heldenplatz-wird-fuer-Besucher-geoeffnet.html>
- A Contemporary Take On Multi-Residential Architecture. (2012, 27 Kasım). Erişim adresi: <http://www.alpolic-america.com/blog/a-contemporary-take-on-multi-residential-architecture/>
- Aftab, A. (2009, 18 Ekim). The story of a balcony [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://awaisaftab.blogspot.com/2009/10/story-of-balcony.html>
- Alcázar of Segovia. (2021, 21 Ekim). *Wikipedia* içinde. Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Alc%C3%A1zar_of_Segovia
- Allesina, G., Ferrari, C., Muscio, A. ve Pedrazzi, S. (2019). Easy to implement ventilated sunspace for energy retrofit of condominium buildings with balconies. *Renewable Energy*, 141, 541-548. doi: 10.1016/j.renene.2019.04.037
- Anadol, K. (1965). Galata Kulesi'nin turistik tanzimi. *Arkitekt*, 01 (318), 18-24.
- Anonim. (2020). Covid-19 günlerinde balkon. *Ytong Aktüel*, 53, 6-12. Erişim adresi: https://ytong.com.tr/dosyalar/user/ytong_aktuel-53.pdf
- Arslan, M.M. (2020, 18 Mayıs). Balkonun yeniden düşünmek [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://sosyalbilimler.org/balkonu-dusunmek>
- Bal, M. (2016, 26 Nisan). 14 Efil efil nedenle balkonlu evlerden neden vazgeçemiyoruz [Haber grubu yorumu]. Erişim adresi: <https://listelist.com/balkon-keyfi/>
- Balconies through the ages. (t.y.). *Balconette* içinde. Erişim adresi: <https://www.balconette.co.uk/juliet-balcony/articles/balconies-through-the-ages>
- Balcony. (t.y.). *Cambridge Dictionary İngilizce sözlük* içinde. Erişim adresi: <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/balcony>
- Balcony-a. (2021, 7 Ekim). *Wikipedia* içinde. Erişim adresi: <https://en.wikipedia.org/wiki/Balcony>
- Balcony-b. (t.y.). *Britannica* içinde. Erişim adresi: <https://www.britannica.com/technology/balcony>
- Balkon. (t.y.). *Etimoloji Türkçe* içinde. Erişim adresi: <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/balkon>
- Balkon-a. (t.y.). *Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük* içinde. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Balkon-b. (2021, 5 Mart). *Vikipedi* içinde. Erişim adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Balkon>
- Balkondaki at görenleri hayrete düşürdü. (2014, 15 Haziran). Erişim adresi: <https://www.yeniakit.com.tr/haber/balkondaki-at-gorenleri-hayrete-dusurdu-20825.html>

- Balkondaki Mayalar. (2020, 8 Haziran). *Vikipedi* içinde. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Balkondaki_Mayalar
- Balkondan balkona sosyalleşiyorlar. (2020, 4 Nisan). Erişim adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/balkondan-balkona-sosyallesiyorlar-41487335>
- Bektaş, C. (1996). *Türk Evi*. 1. Basım, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Benzersiz bir balkon mu istiyorsunuz?. (2017, 19 Ağustos). Erişim adresi: https://www.homify.com.tr/yeni_fikirler/3897170/benzersiz-bir-balkon-mu-istiyorsunuz-10-ornek-fotograf
- Bretèche. (2021, 10 Ocak). *Wikipedia* içinde. Erişim adresi: <https://en.wikipedia.org/wiki/Bret%C3%A8che>
- Burri, R. (1959). Marseille Le Corbusier's Unite d'habitation [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://www.magnumphotos.com/arts-culture/rene-burri-le-corbusier/>
- Chan, A.L.S. ve Chow, T.T. (2010). Investigation on energy performance and energy payback period of application of balcony for residential apartment in Hong Kong. *Energy and Buildings* 42, 2400-2405. doi:10.1016/j.enbuild.2010.08.009
- Covid-19 krizine müzikle direniş: Çevrimiçi ve balkon konserleri. (2020, 14 Nisan). Erişim adresi: <https://tr.euronews.com/2020/04/14/covid-19-krizine-muzikle-direnis-cevrimici-ve-balkon-konserleri>
- Cowan, A. (2011). Seeing is Believing: urban gossip and the balcony in early modern Venice. *Gender & History*, 23 (3), 721-738. doi:10.1111/j.1468-0424.2011.01651.x
- Çıra, Y. (2017). Batılılaşma Dönemi Osmanlı Cami Mimarisinde Mükebbireler. *The Journal of Kesit Academy*, (7), 407-420. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kesitakademi/issue/59839/864740>
- Çetinor, B. (1975). Eski Türk konutlarından örnekler, *Mimarlık*, 2, 17-21.
- Çıragöz, M. B. ve Acar, O. K. (2021). Recep Tayyip Erdoğan'ın sahip olduğu liderlik tarzı: Balkon konuşmalarının içerik ve söylem analizi ile değerlendirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23 (1), 6-29. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iibfdkastamonu/issue/63131/801926>
- El Dien, H.H. ve Woloszyn, P. (2004). Prediction of the sound field into high-rise building facades due to its balcony ceiling form. *Applied Acoustics*, 65 (4), 533-551. doi:10.1016/j.apacoust.2003.11.002
- El Dien, H.H. ve Woloszyn, P. (2005). The acoustical influence of balcony depth and parapet form: experiments and simulations. *Applied Acoustics*, 66 (5), 431-440. doi:10.1016/j.apacoust.2004.09.004
- Eldem, S.H. (1954). *Türk Evi Plan Tipleri*. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Eldem, S.H. (1973). Elli yıllık Cumhuriyet Mimarlığı. *Mimarlık*, 11-12, 5-11.

- Eldem, S.H. (2016). *Yapı-1*. 1. Baskı, İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Erbay, M. (2016). Kişisel fotoğraf arşivi.
- Erdoğan, R. ve Seli, C. (2019). Balkon ve teraslarda mekân tasarımı. *Plant Dergisi*, 31-32, 78-86. Erişim adresi: <https://www.plantdergisi.com/PDF/sayi31-32.pdf>
- Erkin, E. (2012). *Mimarlıkta Yapı Yapım*. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Esmer, M., Kasmı, R. ve Kudumovic, L. (2019). The Traditional Houses of Şile: An Evaluation of their Conservation Status and Problems. *Mamur Çevre ve Gelecek ISL@H 2019 2. Uluslararası İslami Mimari Miras Konferansı Bildiri Kitabı*, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Yayınları, 269-279. Erişim adresi: https://www.academia.edu/40233829/The_Traditional_Houses_of_%C5%9Eile_An_Evaluation_of_their_Conservation_Status_and_Problems
- Eyice, S. (1993). Cami, II-Mimari Tarihi. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 7. Cilt, 56-90.
- Eyüpgiller, K.K. (1999). 19. yüzyıl Osmanlı kentinde etnik yapı ve fiziksel çevre. *Mimarlık*, 287, 49-56.
- Furuto, A. (2013, 22 Temmuz). Messner mountain museum at plan de coronas proposal / Zaha Hadid Architects [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://www.archdaily.com/405351/messner-mountain-museum-at-plan-de-corones-proposal-zaha-hadid-architects>
- Ghadikolaei, F.M., Dilshan Remaz Ossen, D.R. ve Mohamed, M.F. (2020). Effects of wing wall at the balcony on the natural ventilation performance in medium-rise residential buildings. *Journal of Building Engineering*, 31, 1-14. doi:10.1016/j.job.2020.101316
- Gibson, E. (2018, 17 Kasım). Scalloped cage fronts 18-square-metre corner apartment in Buenos Aires [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://www.dezeen.com/2018/12/17/tiny-el-camarin-ir-arquitectura-buenos-aires-argentina/>
- Girl Running on Balcony. (2021, 11 Haziran). *Wikipedia* içinde. Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Girl_Running_on_a_Balcony
- Gurur. (2019). Balkon Tarihçesi [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://www.nkfu.com/balkon-tarihcesi/>
- Gündüz, F. (2005). Minare. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 30. Cilt, 98-101.
- Gürel, S. (1983). 'Tartışmalar': Gecekondu önleme üzerine. *Mimarlık*, 5-6, 31-32.
- Hasol, D. (2011, 1 Ocak). *Mimarlık Sanat Değil mi?*. Erişim adresi: <http://www.doganhasol.net/mimarlik-sanat-degil-mi.html>
- Hilliaho, K., Köliö, A., Pakkala, T., Lahdensivu, J. ve Vinha, J. (2016). Effects of added glazing on Balcony indoor temperatures: Fieldmeasurements. *Energy and Buildings*, 128, 458-472. doi: 10.1016/j.enbuild.2016.07.025

- Izadyar, N., Miller, W., Rismanchi, B. ve Garcia-Hansen, V. (2020). A numerical investigation of balcony geometry impact on single-sided natural ventilation and thermal comfort. *Building and Environment*, 177, 1-18. doi: 10.1016/j.buildenv.2020.106847
- İzmir’de 23 Nisan coşkusu balkonlara taşıtı. (2020, 24 Nisan). Erişim adresi: <https://www.ehaege.com/2020/4/izmirde-23-nisan-coskusu-balkonlara-tasti-iste-kentten-hayranlik-birakan-balkon-manzaralari-h10458.html>
- Keskin, A. (1984). Popüler kültürün çoğulcu estetiğine oldukça elitist bir bakış. *Mimarlık*, 10, 10-15.
- Kim, M.J. ve Kim, H.G. (2007). Field measurements of fac-ade sound insulation in residential buildings with balcony Windows. *Building and Environment*, 42 (2), 1026-1035. doi: 10.1016/j.buildenv.2005.10.036
- Koç, H. (1994). Konutlarda özel iç mekân uzantıları. *Ege Mimarlık*, 94/1, 37-38.
- Kuban, D. (2002). *Mimarlık Kavramları*. 6. Baskı, İstanbul: YEM Yayınları
- Kutlu, T. (2020, 15 Nisan). Sepet sarkıtıp alışveriş yapmak yeniden moda oldu [Haber grubu yorumu]. Erişim adresi: <https://www.abcgundem.com/yasam/sepet-sarkitip-alisveris-yapmak-yeniden-moda-oldu-253/>
- Kutub Minar. (2021, 26 Şubat). *Vikipedi* içinde. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Kutub_Minar
- Küçükerbaş, E.V. ve Aslan, N.B. (1994). Balkonlar. *Ege Mimarlık*, 94/1, 40-41.
- Lamant, L. (2020). *Balkonun Siyasi Tarihi*. Çev. Başak Gümüş, Erişim adresi: <https://www.sosyalbilimler.org/balkonun-siyasi-tarihi/>
- Lee, P.J., Kim, Y.H., Jeon, J.Y. ve Song, K.D. (2007). Effects of apartment building fac-ade and balcony design on the reduction of exterior noise. *Building and Environment*, 42 (10), 3517-3528. doi:10.1016/j.buildenv.2006.10.044
- Li, K.M., Lui, W.K., Lau, K.K. ve Chan, K.S. (2003). A simple formula for evaluating the acoustic effect of balconies in protecting dwellings against road traffic noise. *Applied Acoustics*, 64 (7), 633–653. doi:10.1016/S0003-682X(03)00020-3
- Loche, I., Bleil de Souza, C., Spaeth, A.B. ve Neves, L.O. (2021). Decision-making pathways to daylight efficiency for office buildings with balconies in the tropics. *Journal of Building Engineering*, 43, 1-24. doi:10.1016/j.jobbe.2021.102596
- Lorinc, J. (2017, 17 Ağustos). Apartment-dwellers in Toronto are increasingly seeking outdoor spaces, but the balcony poses a complicated riddle for builders [Haber grubu yorumu]. Erişim adresi: <https://www.theglobeandmail.com/real-estate/toronto/rising-demand-for-balconies-poses-riddle-for-developers-intoronto/article35997696/>
- Mammoser, J.H. ve Battaglia, F. (2002). A computational study on the use of balconies to reduce flame spread in high-rise apartment fires. *Fire Safety Journal*, 39 (4), 277–296. doi:10.1016/j.firesaf.2003.11.011

- Mirşan, K. (1950). Türk Şehirciliği. *Arkitekt*, 03-04 (219-220), 74-77,85.
- Montazeri, H. ve Blocken, B. (2013). CFD simulation of wind-induced pressure coefficients on buildings with and without balconies: Validation and sensitivity analysis. *Building and Environment*, 60, 137-149. doi: 10.1016/j.buildenv.2012.11.012
- Naish, D.A., Tan, A.C.C ve Demirbilek, F.N. (2012). Estimating health related costs and savings from balcony acoustic design for road traffic noise. *Applied Acoustics*, 73 (5), 497–507. doi:10.1016/j.apacoust.2011.12.005
- Omrani, S., Garcia-Hansen, V., Capra, B.R. ve Drogemuller, R. (2017). On the effect of provision of balconies on natural ventilation and thermal comfort in high-rise residential buildings. *Building and Environment*, 123, 504-516. doi: 10.1016/j.buildenv.2017.07.016
- Oran, S. (2012, 27 Mart). Balkonlar [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://mimaritasarimveelestiri.wordpress.com/2012/03/27/balkonlar-2/>
- Origoni, C ve Origoni, M. (2020, 3 Nisan). A brief history of the balcony, from ancient Persia to the COVID-19 pandemic [Haber grubu yorumu]. Erişim adresi: <https://www.domusweb.it/en/architecture/2020/04/03/a-brief-history-of-the-balcony-from-ancient-persia-to-the-covid-19-pandemic.html>
- Özcan, K. (2002). *Yapı*. 9. Baskı, Ankara: Bilim Yayınları.
- Özer, B. (2009). *Kültür Sanat Mimarlık*. İstanbul: YEM Yayın.
- Pehlivan, M. (2019). Francis Bacon'ın Ortaya Koyduğu Hakikat Ölçüsü ve Bilgi Kaynağı Çerçevesinde Yenidünya İnsanı Sorunsalının Çözümü. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 10-17. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jovosst/issue/50156/630811>
- Raczova, A. (2013, 15 Mart). Slávny balkón nemá len Vatikán. Na jednom sa začala éra komunistického teröru [Blog yazısı]. Erişim adresi: <https://domov.sme.sk/c/6735376/slavny-balkon-nema-len-vatikan-na-jednom-sa-zacala-era-komunistickeho-teroru.html>
- Ribeiro, C., Ramos, N.M.M. ve Flores-Colen, I. (2020). A review of balcony impacts on the indoor environmental quality of dwellings. *Sustainability*, 12 (16), 6453. doi: 10.3390/su12166453
- Rosenfield, K. (2014, 7 Mart). Sou Fujimoto-Led Team Designs Tree-Inspired Housing Tower for Montpellier [Haber grubu yorumu]. Erişim adresi: https://www.archdaily.com/484360/sou-fujimoto-led-team-designs-tree-inspired-housing-tower-for-montpellier?ad_medium=gallery
- Royal Residences: Buckingham Palace. (t.y). *The Royal Family* içinde. Erişim adresi: <https://www.royal.uk/royal-residences-buckingham-palace>
- Saim, S. (1931). Bugünkü mimari telakkiler. *Arkitekt*, 3, 85-90.
- Saksıda domates yetiştirme. (2021, 13 Ekim). Erişim adresi: <https://www.domates.gen.tr/saksida-domates-yetistirme.html>

- Saleh, P.H. (2015). Thermal performance of glazed balconies within heavyweight/thermal mass buildings in Beirut, Lebanon's hot climate. *Energy and Buildings*, 108, 291-303. doi:10.1016/j.enbuild.2015.09.009
- Soydaş Çakır, H. (2021). Konut tasarımında etkili olan faktörler ve geleneksel mimari yaklaşımlar: Şile’de bir konut örneği. *Mimarlık ve Yaşam*, 6 (2), 485-502. doi: 10.26835/my.894461
- Soygeniş, M. (2000). *Yapı-2*, İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Sunar, Ö. (1993). Kilo ile mimarlık. *Mimarlık*, 252, 25.
- Sveiven, M. (2010, 29 Aralık). AD Classics: Rietveld Schroder House / Gerrit Rietveld [Haber grubu yorumu]. Erişim adresi: <https://www.archdaily.com/99698/ad-classics-rietveld-schroder-house-gerrit-rietveld>
- Tang, S.K. (2010). Scale model study of balcony insertion losses on a building façade with non-parallel line sources. *Applied Acoustics*, 71 (10), 947-954. doi: 10.1016/j.apacoust.2010.06.006
- Tanman, M.B. (2003). Mahfil. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 27. Cilt, 331-333.
- The Street Enters the House. (2020, 14 Şubat). *Wikipedia* içinde. Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Street_Enters_the_House
- Touchie, M.F. ve Pressnail, K.D. (2014). Evaluating a proposed retrofit measure for a multi-unit residential building which uses an air-source heat pump operating in an enclosed balcony space. *Energy and Buildings*, 85, 107-114. doi:10.1016/j.enbuild.2014.08.048
- Tümer, G. (2001). Şevki Vanlı’nın düşünce ve tasarımları üzerine. *Mimarlık*, 301, 51-55.
- Türkölmez, E. (2011). Balkonun tarihi iktidarın tarihi [Haber grubu yorumu]. Erişim adresi: <http://www.radikal.com.tr/hayat/balkonun-tarihi-iktidarin-tarihi-1052838/>
- Ural, S. (1974). Türkiye'nin sosyal ekonomisi ve mimarlık 1923-1960. *Mimarlık*, 123, 5-55.
- Ünlü, Ç.Y. (2015). Amerikanvari seçim sonu konuşmalarının milli bir örneği olarak ‘balkon konuşmaları’: 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimi konuşması üzerine retoriksel bir analiz. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 23 (23), 67-95. doi: 10.16878/gsuilet.285313
- Vatican Balcony. (t.y.). *Alamy* içinde. Erişim adresi: <https://www.alamy.com/stock-photo/vatican-balcony.html>
- Vitruvius, P. (2005). *Mimarlık Üzerine On Kitap*, (Çev.) Suna Güven, İstanbul: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları.
- Walden-7. (t.y.). *Ricardo Bofill Project* içinde. Erişim adresi: <https://ricardobofill.com/projects/walden-7-2/>
- Wang, X., Mao, D., Yu, W. ve Jiang, Z. (2015). Acoustic performance of balconies having inhomogeneous ceiling surfaces on a roadside building facade. *Building and Environment*, 93 (2), 1-8. doi: 10.1016/j.buildenv.2015.06.027

Zheng, X., Montazeri, H. ve Blocken, B. (2020). CFD simulations of wind flow and mean surface pressure for buildings with balconies: Comparison of RANS and LES. *Building and Environment*, 173, 106747. doi: 10.1016/j.buildenv.2020.106747

Zheng, X., Montazeri, H. ve Blocken, B. (2021). CFD analysis of the impact of geometrical characteristics of building balconies on near-façade wind flow and surface pressure. *Building and Environment*, 200, 107904. doi: 10.1016/j.buildenv.2021.107904
